

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՈՆ ԶԲԱՂԵՑՆԵԼՈՒ ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿՈՒՄՆԵՐԻ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐԻ ՇՈՒՋ

Սահակ Մանուկյան

*ԵՊՀ հանրային կառավարման ամբիոնի ասիստենտ,
իրավաբանական գիտությունների թեկնածու*

Վարչական մարմիններում վարչարարությունը՝ որպես հանրային իրավագործորձնթաց, իրականացվում է հանրային ծառայողների կողմից: Ուստի վարչական մարմինների աշխատանքի արդյունավետությունը ուղիղ համեմատական է նաև աշխատողի (հանրային ծառայողի) անձնային (որակական) հատկանիշներին:

Չնսեմացնելով իրավական, քաղաքական, տնտեսական, ինստիտուցիոնալ երևույթների և գործընթացների նշանակությունը վարչական մարմինների՝ օրենսդրությամբ վերապահված խնդիրների և գործառույթների իրականացումն ապահովելու գործում՝ սույն հոդվածում կարևորվում է մարդկային գործոնը: Որքան անձը (ծառայողը) արհեստավարժ է, բարոյական, առողջ, բանիմաց, շրջահայաց, կարգապահ, հմուտ, այնքան համապատասխան մարմինը որակյալ, արագ, բարեխիղճ կծառայի հանրությանը՝ Սահմանադրությանը և օրենքներին համապատասխան իր հանրային գործառույթները իրականացնելով:

«Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքը¹, հանրային ծառայության ընդունվելու հավասարության սկզբունքից որոշակի բացառություններ նախատեսելով, սահմանել է հանրային ծառայության պաշտոն զբաղեցնելու իրավունք չունեցող անձանց սպառիչ ցանկ, որի նպատակն է «պատահական մարդկանց» թույլ չտալ զբաղեցնել հանրային ծառայության պաշտոն:

Այժմ մեկնաբանենք «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 12 հոդվածում ներկայացվող սահմանափակումների բովանդակությունը: Այսպես՝ հանրային ծառայության պաշտոն զբաղեցնելու իրավունք չունի այն անձը, որը՝

1. դատական կարգով ձանաչվել է անգործունակ կամ սահմանափակ գործունակ:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի² 29-րդ գլուխը կանոնակարգում է քաղաքացուն անգործունակ կամ սահմանափակ գործունակ ձանաչելու գործերի վարույթը:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի³ 31 հոդվածի համաձայն՝ *քաղաքացին, որը հոգեկան խանգարման հետևանքով չի կարող հասկանալ իր գործողությունների նշանակությունը կամ ղեկավարել դրանք, կարող է դատական կարգով անգործունակ ձանաչվել: Նրա նկատմամբ սահմանվում է խնամակալություն:*

Քաղաքացուն անգործունակ ձանաչելու վերաբերյալ գործը կարող է հարուցվել նրա ընտանիքի անդամների, խնամակալության և հոգաբարձության մարմնի կամ հոգեբուժական հաստատության տնօրենության դիմումի հիման վրա, որի մեջ պետք է շարադրվեն այն հանգամանքները, որոնք վկայում են քաղաքացու հոգեկան խանգարման մասին, և որոնց հետևանքով նա չի կարող հասկանալ իր գործողությունների նշանակությունը կամ ղեկավարել դրանք:

¹ Տե՛ս «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենք, ՀՀ պաշտոնական տեղեկագիր (այսուհետ՝ ՀՀ ՊՏ) 2011/17 (840), 17.06.2011:

² Տե՛ս ՀՀ ՊՏ 1998.09.09/20(53):

³ Տե՛ս ՀՀ ՊՏ 1998/17 (50), 10.08.1998:

Քաղաքացու հոգեկան խանգարման վերաբերյալ հիմնավոր կասկածների առկայության դեպքում դատավորը նրա հոգեկան վիճակը պարզելու համար նշանակում է դատահոգեբուժական փորձաքննություն:

Նույն օրենսգրքի 32 հոդվածին համապատասխան՝ *ոգելից խմիչքների կամ թմրամիջոցների չարաշահման, ինչպես նաև մոլեխաղերով հրապուրվելու հետևանքով իր ընտանիքը նյութական ծանր դրության մեջ դրած քաղաքացու գործունակությունը կարող է դատարանով սահմանափակվել նրա ընտանիքի անդամների, խնամակալության և հոգաբարձության մարմնի դիմումով: Նրա նկատմամբ սահմանվում է հոգաբարձություն:*

Հետաքրքիր է, որ ՀՀ Սահմանադրության¹ 30 հոդվածի 3-րդ մասը սահմանափակում է միայն դատական կարգով **անգործունակ** ճանաչված քաղաքացիների՝ ընտրելու և հանրաքվեի մասնակցելու իրավունքը²: Սրա հիման վրա 18 տարին լրացած ՀՀ քաղաքացին զրկվում է ընտրական իրավունակությունից: Այսինքն՝ սահմանադրական այս սահմանափակումը չի վերաբերում սահմանափակ գործունակ ճանաչված անձանց: Նրանք մյուս քաղաքացիների հետ հավասար հիմունքներով օգտվում են ընտրելու և հանրաքվեի մասնակցելու իրավունքից:

Սահմանափակ գործունակ ճանաչված անձն իրավունք ունի ինքնուրույն կնքել միայն մանր կենցաղային գործարքներ, իսկ կնքել այլ գործարքներ, ինչպես նաև ստանալ աշխատավարձ, կենսաթոշակ և այլ եկամուտներ ու տնօրինել դրանք՝ միայն հոգաբարձուի համաձայնությամբ: Նման քաղաքացին ինքնուրույն գույքային պատասխանատվություն է կրում իր կնքած գործարքների և պատճառած վնասի համար:

Խնամակալ կամ հոգաբարձու է նշանակում խնամակալության ու հոգաբարձության կարիք ունեցող անձի բնակության վայրի խնամակալության և հոգաբարձության մարմինը մեկ ամսվա ընթացքում՝ սկսած այն օրվանից, երբ նշված մարմնին հայտնի է դարձել քաղաքացու նկատմամբ խնամակալություն կամ հոգաբարձություն սահմանելու անհրաժեշտությունը:

Ուշադրություն պետք է դրածնել այն հանգամանքին, որ այս սահմանափակումը ժամանակավոր բնույթ է կրում, քանի որ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 32 հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ *եթե վերացել են այն հիմքերը, որոնց ուժով սահմանափակվել են քաղաքացու գործունակությունը, դատարանը վերացնում է նրա գործունակության սահմանափակումը: Դատարանի վճռի հիման վրա վերացվում է քաղաքացու նկատմամբ սահմանված հոգաբարձությունը:*

¹ Տե՛ս ՀՀՊՏ 2005 (հատուկ թողարկում), 05.12.2005:

² Ըստ ՀՀ Սահմանադրության 30 հոդվածի 3-րդ կետի՝ ընտրել և ընտրվել չեն կարող դատարանի վճռով **անգործունակ** ճանաչված, ինչպես նաև օրինական ուժի մեջ մտած դատավճռով **ազատազրկման դատապարտված** և պատիժը կրող քաղաքացիները: Փաստորեն, անգործունակ ճանաչվածների հետ մեկտեղ ընտրել և ընտրվել չեն կարող ազատազրկման դատապարտված և պատիժը կրող քաղաքացիները: Այս նորմի վերաբերյալ իրավական դիրքորոշում է հայտնել «ժողովրդավարություն՝ իրավունքի միջոցով» եվրոպական հանձնաժողովը (Վենետիկի հանձնաժողով) իր «Ընտրությունների վերաբերյալ ուղեցույցում», համաձայն որի՝ **դատապարտյալները կարող են զրկվել ընտրելու իրավունքից միայն ծանր հանցագործությունների դեպքում** (CDL-AD(2002)23 rev.): ՀՀ Նախագահի կողմից հաստատված «ՀՀ սահմանադրական բարեփոխումների հայեցակարգը» ընդունում է Վենետիկի հանձնաժողովի հայտնած դիրքորոշումը՝ արձանագրելով, որ *Սահմանադրությունում նման սահմանափակում սահմանելն ավելի նպատակահարմար է, քան պատիժը կրող դատապարտյալներին ընտրելու իրավունքից ընդհանրապես զրկելը (տե՛ս «Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական բարեփոխումների հայեցակարգ», Եր., 2014, էջ 52):*

2. Ղատական կարգով գրկվել է հանրային ծառայության պաշտոն զբաղեցնելու իրավունքից:

ՀՀ քրեական օրենսգրքի¹ 52 հոդվածի 1-ին մասին համապատասխան՝ որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից գրկելը պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններում, կազմակերպություններում որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելն արգելելն է:

Հանրային ծառայության պաշտոն զբաղեցնելու իրավունքից գրկումը ՀՀ քրեական օրենսգրքով նախատեսված պատժի (որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու կամ որոշակի գործունեությամբ զբաղվելու իրավունքից գրկելը) տարատեսակ է:

Այդպիսի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից գրկելը՝ որպես հիմնական պատիժ, սահմանվում է երկուսից յոթ տարի ժամկետով՝ դիտավորյալ հանցագործությունների համար, և մեկից հինգ տարի ժամկետով՝ անզգույշ հանցագործությունների համար, իսկ որպես լրացուցիչ պատիժ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

Նույն հոդվածի 3-րդ մասը սահմանում է. որ պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից գրկելը կարող է նշանակվել այն դեպքում, երբ դատարանը, ելնելով հանցավորի պաշտոնավարության ժամանակ նրա կատարած հանցագործության բնույթից, հնարավոր չի գտնում պահպանել համապատասխան պաշտոն զբաղեցնելու նրա իրավունքը:

Ընդ որում՝ պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից գրկելը կարգապահական գումարտակում պահելու, կալանքի կամ որոշակի ժամկետով ազատազրկման հետ միասին որպես լրացուցիչ պատիժ նշանակելիս լրացուցիչ պատժի ժամկետը տարածվում է հիմնական պատիժը կրելու ամբողջ ժամանակի վրա, իսկ լրացուցիչ պատժի ժամկետը հաշվարկվում է հիմնական պատիժը կրելուց հետո: Մնացած դեպքերում լրացուցիչ պատժի ժամկետը հաշվարկվում է դատավճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելու պահից (52 հոդվածի 4-րդ մաս):

Օրենսդիրը որոշակի պաշտոններ զբաղեցնելու իրավունքից գրկելու պատժատեսակի նշանակման հիմք է համարում հանցանք կատարած անձի կողմից հանրային ծառայության ոլորտում պաշտոններ զբաղեցնելու անհնարինությունը և աննպատակահարմարությունը: Նման անհրաժեշտությունը պետք է բխի ինչպես հանցագործության հատկանիշից, այնպես էլ դատապարտյալի անձից: Այս պարագայում հանցագործության բնույթը կանխորոշվում է զբաղեցված պաշտոնով, այսինքն՝ այս պատժատեսակի կիրառումը բխում է ռեցիդիվի կանխման անհրաժեշտությունից²:

3. Տառապում է այնպիսի հիվանդությամբ, որը հանրային ծառայության տվյալ պաշտոնի նշանակվելու դեպքում կարող է խոչընդոտել իր լիազորությունների իրականացումը:

«Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքն ընդունվելուց հետո ՀՀ կառավարությունը, առաջնորդվելով սույն օրենքի 12 հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետով, 2011 թվականի դեկտեմբերի 15-ին ընդունեց «Հանրային ծառայության պաշտոնի նշանակվելու դեպքում լիազորությունների իրականացումը խոչընդոտող հիվանդությունների ցանկը հաստատելու մասին» N 1801-Ն որոշումը³:

Մրցույթին մասնակցելու համար թեկնածուն պետք է հայտարարություն տա այն մասին, որ չի տառապում կառավարության հաստատած ցանկում ընդգրկված հիվանդություններից որևէ մեկով, որը կարող է պաշտոնավարելու դեպքում խոչընդոտել ծառայողական պարտականությունների կատարումն ու լիազորությունների իրականացումը: Դրանք են.

¹ Տե՛ս ՀՀՊՏ 2003.05.02/25(260):

² Տե՛ս *Խաչիկյան Հ. Մ.* Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական իրավունք: Ոսումնական ձեռնարկ, Եր., 2011, էջ 117-118:

³ Տե՛ս ՀՀՊՏ 2011/70 (873), 23.12.2011:

1. բոլոր տեսակի փսիխոտիկ բնույթի հոգեկան խանգարումները,
2. ոչ փսիխոտիկ բնույթի հոգեկան խանգարումները, որոնք ընթանում են հաճախակի սրացումներով՝ արտահայտված ներտիկ և անձի խանգարումներով,
3. մտավոր հետամնացություն,
4. ակոհոլամոլություն, թմրամոլություն, թունամոլություն,
5. թոքերի տուբերկուլյոզը (ակտիվ շրջանում),
6. էպիլեպսիա (ընկնավորություն):

Ցանկում նշված հիվանդությունների մեծ մասը համապատասխանում է ՀՀ կառավարության նախկին՝ N 908-Ն որոշման մեջ նշված հիվանդություններին. Ավելացել է միայն մեկը՝ էպիլեպսիան (ընկնավորություն):

4. Ղատապարտվել է հանցագործության համար, և դատվածությունը սահմանված կարգով հանված կամ մարված չէ:

ՀՀ քրեական օրենսգրքի 84 հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *անձը դատվածություն ունեցող է համարվում մեղադրական դատավճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելու օրվանից մինչև դատվածությունը մարվելու կամ հանվելու պահը:*

Իսկ դատվածություն չունեցող են համարվում այն անձինք, ովքեր դատարանի դատավճռով դատապարտվել են առանց պատիժ նշանակելու կամ դատարանի դատավճռով ազատվել են պատիժը կրելուց կամ պատիժը կրել են այնպիսի արարքի համար, որի հանցավորությունն ու պատժելիությունը վերացված են օրենքով (84 հոդվածի 3-րդ մաս):

Նույն հոդվածի 4-րդ մասին համապատասխան՝ *դատվածությունը մարվում է՝*

1) *պատիժը պայմանականորեն չկիրառելու դեպքում՝ փորձաշրջանն անցնելուց հետո.*

2) *ազատազրկումից ավելի մեղմ պատժի դատապարտված անձանց նկատմամբ՝ նշանակված պատիժը կրելուց մեկ տարի անցնելուց հետո.*

3) *ոչ մեծ կամ միջին ծանրության հանցագործության համար ազատազրկման դատապարտված անձանց նկատմամբ՝ պատիժը կրելուց երեք տարի անցնելուց հետո.*

4) *ծանր հանցագործության համար ազատազրկման դատապարտված անձանց նկատմամբ՝ պատիժը կրելուց հինգ տարի անցնելուց հետո.*

5) *առանձնապես ծանր հանցագործության համար ազատազրկման դատապարտված անձանց նկատմամբ՝ պատիժը կրելուց ութ տարի անցնելուց հետո¹:*

Անհրաժեշտ է նկատի ունենալ նաև հետևյալ սկզբունքը. Եթե անձն օրենքով սահմանված կարգով պայմանական վաղաժամկետ ազատվել է պատիժը կրելուց, կամ պատժի չկրած մասը փոխարինվել է ավելի մեղմ պատժով, ապա դատվածությունը մարելու ժամկետը հաշվարկվում է հիմնական պատիժը և լրացուցիչ պատիժը կրելուց ազատելու պահից (84 հոդվածի 5-րդ կետ):

Նշենք, որ դատվածությունը կարող է վերացվել նաև Ազգային ժողովի կողմից ընդունված համաներման ակտով, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի ներման ակտով:

Եթե անձը պատիժը կրելուց հետո դրսևորել է անբասիր վարքագիծ, ապա նրա խնդրանքով դատարանը կարող է դատվածությունը հանել մինչև դատվածությունը մարելու ժամկետը լրանալը, բայց ոչ շուտ, քան այդ ժամկետի կեսը լրանալը (84 հոդվածի 6-րդ կետ):

Պետք է նկատի ունենալ, որ դատվածությունը հանելը կամ մարելը վերացնում է դատվածության հետ կապված իրավական բոլոր հետևանքները: Ինչպես նաև սույն նորմն արգելք չէ օրենքով սահմանափակումներ նախատեսելու՝ դատավորի, դա-

¹ Ոչ մեծ ծանրության, միջին ծանրության, ծանր և առանձնապես ծանր հանցագործությունների հասկացությունները սահմանվում են ՀՀ քրեական օրենսգրքի 19 հոդվածով:

տախազի, հատուկ քննչական ծառայության ծառայողի, ոստիկանության ծառայողի, քրեակատարողական ծառայողի, ազգային անվտանգության մարմիններում ծառայողի պաշտոններ զբաղեցնելու համար (84 հոդվածի 8-րդ կետ): Կարծում ենք՝ այս նորմը տարածվում է ոչ միայն պետական ծառայողների, այլև հանրային ծառայության բոլոր տեսակների վրա: Նշենք, որ այս սահմանափակումը ևս կրում է ժամանակավոր բնույթ:

5. Օրենքի խախտմամբ չի անցել ժամկետային պարտադիր զինվորական ծառայություն:

Սրա հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են «Սահմանված կարգի խախտմամբ պարտադիր զինվորական ծառայություն չանցած քաղաքացիների մասին» ՀՀ օրենքով¹: Փաստենք, որ մինչև «Հանրային ծառայության» մասին ՀՀ օրենքի ընդունումը օրենսդրությամբ օգտագործվում էր «*խուսափել է պարտադիր զինվորական ծառայությունից*» տերմինը, որի հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են քրեական օրենսգրքով:

Այսպես՝ ժամկետային պարտադիր զինվորական ծառայությունից խուսափելու՝ օրենքով սահմանված սահմանափակումը բխում է Սահմանադրության 46 հոդվածի պահանջից, համաձայն որի՝ *յուրաքանչյուր քաղաքացի պարտավոր է օրենքով սահմանված կարգով մասնակցել Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանությանը*:

Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների՝ զինվորական ծառայության անցնելու կարգը և պայմանները մանրամասն կարգավորվում են «Զինապարտության մասին»², «Զինվորական ծառայություն անցնելու մասին»³, «Պաշտպանության մասին»⁴, «Այլընտրանքային ծառայության մասին»⁵, «Ազգային անվտանգության մարմիններում ծառայության մասին» ՀՀ օրենքներով և այլ իրավական ակտերով, ինչպես նաև միջազգային պայմանագրերով:

Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերում ծառայելու պարտականությունը վերաբերում է Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիներին, որոնք «Զինապարտության մասին» ՀՀ օրենքի հիման վրա իրականացնում են ժամկետային և պահեստազորային ծառայություն: Ընդ որում՝ ժամկետային ծառայությունը լինում է պարտադիր և պայմանագրային:

Պարտադիր զինվորական ծառայության են զորակոչվում 18-27 տարեկան արական սեռի քաղաքացիները և մինչև 35 տարեկան առաջին խմբի պահեստազորի սպաները, ովքեր առողջական վիճակի պատճառով ձանաչվել են զինապարտության համար պիտանի՝ խաղաղ պայմաններում: «Զինվորական ծառայություն անցնելու մասին» ՀՀ օրենքի 4 հոդվածը սահմանում է, որ պարտադիր զինվորական ծառայության ժամկետը սահմանվում է շարքային կազմի համար՝ 24 ամիս, իսկ առաջին խմբի պահեստազորի սպաների համար՝ 2-3 տարի:

Ժամկետային պարտադիր զինվորական ծառայությունից խուսափելը նշանակում է, որ զինակոչի ենթակա քաղաքացին միտումնավոր չի կցագրվում և չի հաշվառվում իր գրանցման վայրի զինվորական կոմիսարիատում կամ կցագրվելուց հետո զինվորական կոմիսարիատից ծանուցագիր ստանալուց հետո սահմանված ժամկետում անհարգելի պատճառով չի ներկայանում զինակոչին:

Ժամկետային պարտադիր ծառայությունից խուսափելը հիմք է, որ հարուցվի քրեական գործ, և նրա նկատմամբ հայտարարվի հետախուզում:

Մրցույթի նախապատրաստումը կազմակերպող աշխատակազմը մրցույթին

¹Տե՛ս ՀՀՊՏ 2004.01.29/6(305):

²Տե՛ս ՀՀՊՏ 1998.10.16/26(59):

³Տե՛ս ՀՀՊՏ 2002.07.19/26(201):

⁴Տե՛ս ՀՀՊՏ 2008/73 (663), 27.11.2008:

⁵Տե՛ս ՀՀՊՏ 2004.01.29/6(305):

մասնակցող արական սեռի քաղաքացիներից պետք է պահանջի զինգրքույկ, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ զինծառայության փաստը հաստատող և զինգրքույկին փոխարինող համապատասխան փաստաթուղթ:

Կարծում ենք՝ վերոհիշյալ ցանկին կարելի է ավելացնել նաև «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 23 հոդվածի 8-րդ կետի պահանջը, ուր սահմանված է, որ հանրային ծառայողին արգելվում է համատեղ աշխատել մերձավոր ազգակցությամբ կամ խնամիությամբ կապված անձանց (ծնող, ամուսին, զավակ, եղբայր, քույր, ամուսնու ծնող, զավակ, եղբայր և քույր) հետ, եթե նրանց ծառայությունը կապված է միմյանց նկատմամբ անմիջական ենթակայության կամ վերահսկողության հետ: Կարծում ենք՝ թեկնածուները մինչև մրցույթին մասնակցելը մրցութային հանձնաժողովին պետք է տեղեկանք ներկայացնեն, որ այն մարմնում, ուր նրանք փորձում են պաշտոն զբաղեցնել, անմիջական ղեկավարը կամ վերահսկողն իրենց մերձավոր ազգականը կամ խնամին չէ: Այլապես կարող է ստացվել մի իրավիճակ, որ թափուր պաշտոնի համար հայտարարված մրցույթին մասնակցած ու հաղթած թեկնածուն իրավունք չունենա աշխատելու տվյալ աշխատակազմում: Փաստենք, որ օրինակ՝ ՌԴ-ում հենց այսպես էլ կարգավորված է վերոնշյալ խնդիրը¹:

Այս ամենը հաշվի առնելով՝ առաջարկում ենք «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 23 հոդվածի 8-րդ կետը տեղափոխել 12 հոդված՝ համալրելով հանրային ծառայության թափուր պաշտոն զբաղեցնելու իրավունք չունեցող անձանց ցանկը ևս մեկ պահանջով²:

Այսպիսով, ուսումնասիրելով հանրային ծառայության պաշտոն զբաղեցնելու սահմանափակումները՝ հանգում ենք այն եզրակացության, որ դրանք հիմնականում օրինաչափ են, չեն հակասում հանրային ծառայության հավասար մատչելիության սկզբունքին, ինչպես նաև միջազգային իրավական փաստաթղթերին: Դեռ ավելին՝ օրենսդիրը «գտնանա» միջոցով փորձում է հանրային ծառայության համակարգը համալրել առողջ, գործունակ, օրինապահ, ինչպես նաև անբասիր վարկ ունեցող անձանցով, ինչը գրավական է արդյունավետ հանրային կառավարում իրականացնելու համար:

¹ Տե՛ս *Немчинов А. А., Володин А.М.* Муниципальная служба: Справочное пособие. М., «Дело и Сервис», 2002, էջ 109-110:

² Ուսումնասիրելով հանրային ծառայության առանձին տեսակներին՝ հատուկ ծառայություններին, ներկայացվող սահմանափակումները հանգում ենք այն եզրակացության, որ օրենսդիրը, ելնելով այդ ծառայությունների առանձնահատկություններից, ներկայացրել է լրացուցիչ, ավելի խիստ պահանջներ: Այսպես՝ «Դիվանագիտական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի (ՀՀՊՏ 2001/39 (171), 12.12.2001) 25 հոդվածում նախատեսված են բոլոր սահմանափակումները, բացի՝ խուսափել է ժամկետային պարտադիր զինվորական ծառայության պահանջից, «Քաղաքացիական հատուկ ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի (ՀՀՊՏ 2007/66 (590), 26.12.2007) 12 հոդվածում՝ օրենքով սահմանված կարգով անցել է այլընտրանքային ծառայություն, բացառությամբ Ազգային անվտանգության խորհրդի աշխատակազմում քաղաքացիական հատուկ ծառայության պաշտոնների անվանացանկով նախատեսված պաշտոններ զբաղեցնող անձանց, «Ոստիկանությունում ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի (ՀՀՊՏ 2002/32 (207), 08.08.2002) 11 հոդվածի 3-րդ կետում՝ ով դատապարտվել է դիտավորյալ հանցագործություն կատարելու համար, ով դատապարտվել է անզգույշ հանցագործություն կատարելու համար, և դատվածությունը սահմանված կարգով հանված կամ մարված չէ, ում նկատմամբ իրականացվում է քրեական հետապնդում, «Հայաստանի փրկարար ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի (ՀՀՊՏ 2005.08.24/54(426) 5 հոդվածում՝ դատապարտվել է դիտավորյալ հանցագործության համար, անցել է այլընտրանքային զինվորական ծառայություն, «Ազգային անվտանգության մարմիններում ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի (ՀՀՊՏ 2003/28 (263), 16.05.2003) 14 հոդվածի 3-րդ մասի 5-րդ կետում սահմանված է նաև քաղաքացիության ցեմզ, այսինքն՝ ազգային անվտանգության մարմիններում ծառայության չի կարող անցնել այն քաղաքացին, ով միաժամանակ այլ պետության քաղաքացի է:

О НЕКОТОРЫХ ПРОБЛЕМАХ ОГРАНИЧЕНИЯ ЗАНЯТИЯ ДОЛЖНОСТЕЙ ПУБЛИЧНОЙ СЛУЖБЫ

Տաակ Մանուկյան

*Ассистент кафедры государственного управления ЕГУ,
кандидат юридических наук*

Государственное управление осуществляется с помощью публичных служащих в административных органах власти. Это означает, что эффективность работы в государственных органах прямо пропорционально квалификации служащего. Насколько человек профессионален, хорошо осведомлен, расчетлив, точен и опытен, настолько соответственный государственный орган может обеспечить качественную, быструю и добросовестную службу обществу. Имея в виду некоторые исключения в законе, соответственно принципу пропорциональности, для вступления служащего на публичную службу, был определен комплексный список требований к кандидатам, которые не имеют право занимать должность в публичной службе. Более того, в статье были проанализированы не только представленные ограничения, но было предложено добавить новые дополнительные требования для исполнения эффективного государственного управления.

SEVERAL PROBLEMS ON LIMITATION TO OCCUPY PUBLIC SERVICE POSITION

Sahak Manukyan

*Assistant at the YSU Chair of Public Administration,
Candidate of Legal Sciences*

Public administration is implemented by the public servants in administrative bodies. Namely, the effectiveness of the work in public bodies are directly comparative with the qualitative capacities of the person (servant) working in the system. The more the person (servant) is professional, knowledgeable, prudent, precise and skilled, the more the relevant body provides quality, fast and conscientious service to the public. Taking into consideration some exclusions in the principle of proportionality for the admission to the public service by law, it has been defined a comprehensive list for the people not having the right to take a position in public service. It has been analyzed in the article not only the presented restrictions, but also has been suggested to supplement new demands as a guarantee for the implementation of effective public administration.

Բանալի բառեր - հանրային ծառայություն, վարչական մարմիններ, հանրային վարչարարություն, պաշտոնի զբաղեցում, պարտադիր պայմաններ, կադրային քաղաքականություն

Ключевые слова: *публичная служба, административные органы, публичное управление, занятие должности, обязательное условие, кадровая политика.*

Key words – *public service, administrative bodies, public administration, occupy the position, obligatory condition, HR policy*